

מסורת הש"ס

(א) ובינה כו. מ"ק כב. מילין
(ב) וליעל לא: וי"ק.
(ג) והי שדיים עומדים.
(ד) ע' רש"י.
(ה) ויבמות פא"ו.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואם ידענא
דמושום: (ב) שם קמ"ל דלי
אפשר אלא דלי תחתון
אחי ונמנה:

מוסף רש"י

שני תבואות. כיון דכמי
שני שני שנים בשמנה,
תבואות לאו ל' אלא בלחם
שכל תבואה שומא בלחם כ'
שנים ואלו ואלו כ' כגון אם
מכר לו כנסן מלחם קמה,
לא יגאלנה עד שני שנים
כנסן בלחם יום, ואם קם
וקרר הרי שאלכ ג' תבואות,
וכשפירנה הוואל חשבו שנים
מיס שבעה עד היובל, אם
היו עשר שנים והוא מכרה
בשנים מיס, תנא שבעה
לכל שנה בנחה, שהרי כינול
היה עמיה לחור, הלכך
כשהוא פורח בשכיו חור
שמונה מיס לשמונה שנים
לחם אלא שכל שנה
תבואות שות שלש מיס
בשני שנים, ואלו היה חולין
בחר מיס, ולשם, משמרי
הבאה בשנה אחת היה פרוק
לזה ולא היה אכל לאה שם
תבואות (שד"ח י"ח). לענין
ערבין. דלא חולין בשנה
חמש ועשר ושנים לענין
מיסן עולם (שם). לפרקין
דיוצא דופן. במסכת נדה
(נע"ל מה): כ' י"ג שנה נדרי
נדקין, כ' י"ג נדרי קיימין.
בת י"א נדרי נדקין. בת
י"ג נדרי קיימין. וכן הרכה
שענת כן ובה שנה שנה
וקאמר הכא דכולהו מעת
לעת שוללו (שד"ח י"ח).
מ"ט לא אמר ליוצא
דופן. הוואל ויבמות ליה פרוק
הם מעת לכת (שם).
דומיא דרבין. אמר לך,
אפילו היה הכא לא קמי ליה,
דומיא דרבין שנה דקדשים
ועד עברי קמי, דמתי
בארייתא, והכא שנים דיוצא
דופן כולו דרנן (שם).
שבוכר ושבוכבה מבני
ליה. כלשון דקרא דמתי
וערבין אם זכר אם נקבה
ולא כתיב בן ובה, אלא יוצא
דופן כולו יום ובה מיסן
(שם). אובח וריסק. יחי
רען שאלה לעלת לאך
ישראל (ב"ב כו). מפומיה
דמרא. דשעמחא (שם).
מסתברא אמר. כן אשמי
דמסתברא (מתי). אלא לא
שמעתי שהוקבעה הלכה
למשא נמוס (שם ע"ח).
הדרן עלך יוצא דופן
דחייש למיעוט. כן ימי קטן
וקטנה אין חולין ולא
מייבמת, קטן שנת יתא
פרס, קטנה שנת תתא
אילונית, בתים יבמות (ק"ט).
יט"ו (ב). בפרק ככל שוחטין
(חולין ו). בני כותים, שזר
על כל כותים משום אדם
שאלו דמות יוה כהן
גריסו השתחוה לה (יבמות
ק"ט).

בא סימן פרק ששי נדה

מח.

עין משפט נר מצוה

א א"מ פ"ב מהל' אלוט
הוא סמך עשין נ' טו"ע
אלי"ט פ' קטן ספק י'
ונכרז אלפס יבמות פ"ג דף
מ"ז:
ב ב"מ שם הל' ז' ח:

תורה אור השלם

1. כי תקהה עבד עברי שש
שנים יעבד ובשבעת יצא
לקופשי חנם: שבות כא י'
2. רבקה כצמח השרה
נחמך ותריב ותגדלי
ותבאי בעדי עדיים שדים
בגדי ושערך צמח ואת שים
יוצקאל טו ז'
3. ותפקדי את זמרת נעורך
למען שדי נעורך:
יוצקאל כג א'

חום הרא"ש

ובשביעית נמי יעבוד.
וחימה יתבט שנה ששית (א)
לענין מהבא דבעין
שמשך עבדות עד שנה
תחת שביעית ולא אמרין
ל' יום ראש השנה חשוב
שנה אבל בשנה ראשונה
לדמא ל' יום לפני ר"ה
חשוב שנה שני יום לפני דגלי
קרא דשנה ששית שלמה
הר"ז שנה ראשונה: אמר
רב גידל אמר רב לערבין. אי
לערבין דוקא קאמר צ"ל
דאי' להב"ח כ"ר אליעזר אלא
ב' וכת' משום דאיכא ר'
יוסי בן כיפר דקאי כותיה
לא קא שביח ליה לא יליא
דחא הויא ד' נשים ר'
הישוע קאי כותיה אלא
משום דר' הישוע מור'
אליעזר קבלה הכא נמי ר'
יוסי בן כיפר משום ר'
אליעזר אמר ר' וי"ל דהכא
נמי איכא ר' דקאי כותיה
בדור ולא מוכח ר' אליעזר
הורה א"ר דוקא במשניות
דאין דאמר ר' אליעזר בפ"ק
הלכה כ'ר' אליעזר בארבע:
פ"ק פ"קא
ר"מ אומר לא חולצת ולא
מתיבמת. וחימה
לר"מ למה הוזכר סימן
העליון כיון דלא סמכין
עליה כלל. וי"ל דודאי
סמכין עליה לענין עונשין
וקידושין כיון דרוב פעמים
תחתון אחי ברישא כדאיתא
בב"מ ור' מאיר הוא דחייש
למיעוט להחמיר הילכך
איתא חולצת ואינה
מתיבמת עד שחבאי סימן
התחתון: וחב"א [א]
חולצת או מתיבמת. ה"ה
דאפי' קטנה מתיבמת
לרבנן דר"מ דלא חיישי
למיעוט אבל לחליצה בעי
גדולה דאמר ליה יפה
אמרת שאין חולצין איש
כתוב בפרשה:

ובשביעית נמי יעבוד. וי"א"ת ה' מינה שנה ששית אלא
בתמלה אימא ל' יום לפני ראש השנה יהיו חשבים
שנה ומשם ואילך ה' שנים שלמים ויש לוומר כיון דגלי קרא דששית
הוא שנה שלמה הוא הדין דראשונה צעין שלמה: **רב גידל אמר**
רב לערבין. וא"ת כיון דבערבין
מוקי לה א"כ דהלא קושא לדוכתין
דלרז גידל לא משכח רז תנא כוומיה
ו"ל דקסבר רז תנא הוא ופליג:
אמר ר"א הלכה בר' יוסי בן
כיפר. וא"ת והא רבי
אלעזר גופיה פסיק צ"ק (נע"ל ח).
כרזי אליעזר ד' ומו לא וכת' דהך
דהכא לא חשיב משום דר' יוסי בן
כיפר קאי כוומיה ה' חשיב נמי הסם
ההוא דר' נשים א"ע"ר דרזי יהושע
קאי כוומיה אלא משום דרזי יהושע
מרזי אליעזר קבלה הכא נמי רבי
יוסי משום דהכא קאי רבי כוומיה
דקאמר וכן הורה רבי צלוד ולא מכח
רבי אליעזר פסיק א"ר דוקא
במשניות אמר בפ"ק דהלכותא:
כוומיה צאצא:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן. ר"מ אומר לא חולצת
ולא מתיבמת. וא"ת ולר' מאיר
למה הוזכר סימן העליון כיון דלא
סמכין עליה ולעיל נמי דתנא איזוהו
סימנים ומפרש ר"ת דאצותא קאי וי"ל
דאיזוהו מפרש לענין עונשים וקידושין
ומילי טובא דרוב פעמים תחתון אחי
ברישא דקאמר בגמרא וא"ר
חזין עליון מסתמא ככר גא התחתון
וגדולה היא וזריכה גט לקדושין וגם
אסור באחות: **וחב"א או חולצת**
או מתיבמת לפילו היא קטנה
מתיבמת לרבנן דר"מ דלא חשיב
למיעוט גבי (ב) ההוא דקטן וקטנה לא
חולצין כו' אלא לחליצה צעין שמהא
גדולה דאמר נמי הסם יפה אמרת
שאין חולצין איש כמי צפרשה ומקשינן
אשה לאיש ולית להו דרזי יוסי דאמר
צפרק מלות חליצה (שם דף קה):
אשה בין גדולה בין קטנה:
רב

ברישא ומיעוט עליון אתי ברישא ורבי מאיר (ב) למעמיה דחייש למיעוטא ורבנן
למעמיהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקן ולא
אשכחן אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר (ב) ודאי אתי
ומותר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב ² שדים נכונו ושערך צמח אלא
לרבנן איכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח
בשלמא לר"מ היינו דכתיב ³ בעשות ממצרים דידך למען שדי נעורך אלא
לרבנן איכא מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דרך בידוע שבאו נעורך
ואיבעית אימא מאי שדי כולה בדדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל
איכרפו

וכיון
דנעמיהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ כסתמא היכא דלא צדקו: אלא היכא דבדקו ולא אשכחן. תחתון: אימא מודו. דקטנה היא וממיעוטא
היא קמ"ל כו': שדים נכונו. והדר ושערך כמא אלמא עליון וזמנין דקדים: צעשות ממלרים דידך. שהיו ממלרים משחקים בך וממעיין דידך:
למען שדי נעורך. כדי להתאסף ולזנות בך כשתהיה ראויה לאשה ותצוא לימי נעוריה. שדי לשון הסלכה כלומר עדיין היו שערות נעורך
עומדים להשתלח ולללח. אלמא דדים קדמי: ומאי שדי. דמשמע דעדיין היו (א) לללח: מונה בדדי כתיב. והאי שדי לשון שדים:

איכרפו

שני תבואות. מיעוט שני שנים וכתיב תבואות ומשמע כל תבואות של
שני שנים להביא תבואה שלישית ושלש תבואות לא משכחת לה בשמי
שנים אלא מעת לעת כגון מכרה לו צללו מלחא פירות נמלא
אוכלן ואוכל תבואה עד שיחזור ויקצור קודם אלו הבא הרי שני
תבואות בשנה אחת ועוד יאכל תבואה
השנית שהיא שנה השלישית לפי מנין
העולם: **בשעשים נמי יעבוד.** כגון
נמכר בניסן וכשיגיע תשרי של
שביעית עברו שש למינן עולם והוא
יעבוד עד ניסן: לערבין. דהיכא
דכתיב (ויקרא כו) מנן ששים שנה
ומעלה פשיטא לן דשנת ששים כלמטה
דהא ומעלה כתיב אלא בן חמש
שנים דלא כתיב אלא (שם) מנן חמש
שנים ועד בן עשרים שנה ולא כתיב
מנן חמש שנים ומעלה אי לא
אשמועינן הכא מעת לעת הוה אמינא
שנת חמש כלמעלה להכי אשמועינן
הכא דבעין ה' שנים מלאים בכלל
ערך הראשון שהוא מעוט: לפרקין
דיוצא דופן. להיכא דלא תנן ויום אחד
כגון בן עשרים ובה עשרים: מ"ט
לא אמר ליוצא דופן. הוואל וס"ל
נמי בהך מעת לעת: דומיא דהך.
כלומר אף על גב דבהך דיוצא דופן
היו נמי מעת לעת מיהו האי שצבן
ושצבת דמתניתין לא איירי בהן כלל
דהא דומיא דקדשים וערי חומה ועד
עברי קמי דכתיבן הלכך ערבין
נמי כתיבין אלא שנת עשרים לענין
שערות לא כתיבי צאורייתא אלא
הלכתא היא: שצובר ושצנקבה מיצעי
ליה. לישנא דקרא דכתיב (שם)
ולנקבה שערות שקלים אלא בן ובה
לישנא דמתניתין היא בן עשרים ובה
שערים: **אזכה ואיסק.** לארעא
דישראל לאתריה דרזי אלעזר בן
פז: **ואגמר שמשא.** דרזי יתחק בר
נחמני: **מפומיה דמרא.** רבי אלעזר:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן הסהמון. שמי שערות
סימן נערו: העליון. צוחל:
או חולצת. גדולה היא השערות
סימן מוצק ועליון סמכין ולקמן
מפרש טעמא: **אע"פ שאי אפשר.**
פרכין בגמרא והלא גא: אלא אי
אפשר כו'. דהא ודאי מדאמת
עליון תחתון נמי אתא אלא שגשרו:
גמ' גא לר"מ. דכיון דאמר ר"מ
לא חולצת דקטנה היא מכלל דס"ל
אפשר לעליון לצא קודם לתחתון:
ולמיני גא העליון. קודם שגא יצא
התחתון ולא ילמיני אע"פ שאי אפשר:
רוב נשים סהמון אחי ברישא ומיעוט
עליון. והאי דקאמר ר"מ קטנה היא
משום דחייש למיעוט שהעליון גא בקטנותה ורבנן אלוו בתר רובא הלכך מצי אתא עליון לא צעיה דדיקה דמסתמא תחתון אתא. וכיון
דנעמיהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ כסתמא היכא דלא צדקו: אלא היכא דבדקו ולא אשכחן. תחתון: אימא מודו. דקטנה היא וממיעוטא
היא קמ"ל כו': שדים נכונו. והדר ושערך כמא אלמא עליון וזמנין דקדים: צעשות ממלרים דידך. שהיו ממלרים משחקים בך וממעיין דידך:
למען שדי נעורך. כדי להתאסף ולזנות בך כשתהיה ראויה לאשה ותצוא לימי נעוריה. שדי לשון הסלכה כלומר עדיין היו שערות נעורך
עומדים להשתלח ולללח. אלמא דדים קדמי: ומאי שדי. דמשמע דעדיין היו (א) לללח: מונה בדדי כתיב. והאי שדי לשון שדים: